

УДК 636.5.033:637.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2023.133.31>

ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ ВИРОБНИЦТВА М'ЯСА БРОЙЛЕРІВ ДЛЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Карпенко О.В. – к.с.-г.н.,

доцент кафедри технологій переробки та зберігання
сільськогосподарської продукції,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Івашко Б.Р. – студент магістратури,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

В статті розкрито питання впровадження технології виробництва м'яса бройлерів для фермерських господарств в умовах південного регіону України. Проведено аналіз існуючих технологій виробництва м'яса бройлерів. Визначені шляхи розвитку та оптимізації технологій виробництва м'яса бройлерів, які направлені на підвищення прибутковості підприємства.

З огляду на становище, що склалося з племінною базою, нині в Україні немає жодного племзаводу, що працює бачи з вітчизняними породами та кросами. Для виробництва м'яса птиці великі промислові господарства щорічно закупляють за кордоном батьківські стада і фінальні гібриди з використанням коштів державного бюджету, призначених для фінансування загальнодержавних програм селекції у тваринництві.

Основною метою птахівництва являється збільшення виробництва дієтичних, висококалорійних продуктів – яєць і м'яса з метою забезпечення людей фізіологічно необхідною нормою харчування.

Тому в повосенний час постає питання відновлення та збільшення виробництва м'яса та харчових яєць за рахунок невеликих господарств. Це один з резервів розвитку середнього бізнесу в сільському господарстві.

У фермерському господарстві для виробництва яєць і м'яса планується вирощувати крос «Кобб – 500». У птахів даного кросу міцна конституція, широкі груди, об'ємний живіт та добра м'ясна продуктивність.

На основі розрахунків доведено, що за рік вирощується 24 партії і виробництво м'яса в живій масі становить 755 697 кг. Реалізація 100% у вигляді тушок після повного патрання. Виробництво м'яса в забійному вигляді складає 551 659 кг.

Отримані дані економічної ефективності ведення господарства. Собівартість 1 ц виробленого м'яса в живій масі бройлерів становить – 5022 грн., а в забійній масі – 6879 грн. На основі розрахунків розробленої технології отримано доволі високий рівень рентабельності підприємства для Херсонської області. Він становить 21,57%.

На основі поставлених завдань з метою вивчення можливості організації виробництва м'яса бройлерів в умовах фермерського господарства південного регіону України та отриманих результатів дають нам змогу зробити такі висновки: організація виробництва м'яса бройлерів в умовах фермерського господарства південного регіону України в повосенних умовах є доцільною та рентабельною; впровадження у виробництво для середнього бізнесу нових технологій та сучасних кросів, сприяють підвищенню якості виробленої м'ясної продукції та слід вважати актуальним напрямком досліджень; для організації у фермерському господарстві запропонованої технології виробництва яєць і м'яса птахів фермеру необхідно залучити майже 38 млн. гривень інвестицій. Термін окупності інвестицій складатиме 4,5 роки.

Ключові слова: технології, птахівництво, крос, жива маса, забійна маса.

Karpenko O.V., Ivashko B.R. Ways to restore broiler meat production for farms in Southern Ukraine

The article discusses the issue of the introduction of broiler meat production technology for farms in the conditions of the southern region of Ukraine. An analysis of existing broiler meat production technologies was carried out. The ways of development and optimization of broiler meat production technology, which are aimed at increasing the profitability of the enterprise, are determined.

Given the situation with the breeding base, there is not a single breeding farm in Ukraine today that works with domestic breeds and crosses. For the production of poultry meat, large industrial farms annually purchase parent flocks and final hybrids abroad using state budget funds intended to finance national breeding programs in animal husbandry.

The main goal of poultry farming is to increase the production of dietary, high-calorie products – eggs and meat, in order to provide people with the physiologically necessary nutrition.

Therefore, in the post-war period, the issue of restoring and increasing the production of meat and food eggs at the expense of small farms will arise. This is one of the reserves for the development of medium-sized businesses in agriculture.

In the farm, it is planned to grow the cross "Cobb – 500" for the production of eggs and meat. The birds of this cross have a strong constitution, broad chest, voluminous stomach and good meat production.

Based on the calculations, it is proven that 24 batches are grown per year and the production of meat in live weight is 755,697 kg. Realization of 100% in the form of carcasses after full slaughter. Meat production in slaughter form is 551,659 kg.

Obtained data on the economic efficiency of farming. The cost price of 1 t of produced meat in live weight of broilers is UAH 5,022, and in slaughter weight is UAH 6,879. Based on the calculations of the developed technology, a fairly high level of profitability of the enterprise for the Kherson region was obtained. It is 21.57%.

On the basis of the tasks set for the purpose of studying the possibility of organizing the production of broiler meat in the conditions of a farm in the southern region of Ukraine and the obtained results, we can draw the following conclusions: the organization of production of broiler meat in the conditions of a farm in the southern region of Ukraine in post-war conditions is expedient and profitable; the introduction of new technologies and modern crosses into production for medium-sized businesses contribute to the improvement of the quality of produced meat products and should be considered an actual direction of research; in order to organize the proposed egg and poultry meat production technology in the farm, the farmer needs to attract almost 38 million hryvnias of investment. The investment payback period will be 4.5 years.

Key words: technologies, poultry farming, cross, live weight, slaughter weight.

Постановка проблеми. Галузь птахівництва в Україні є однією з найбільш інтенсивних і динамічних, яка має всі можливості в короткі строки подолати економічну структуру.

Основною метою птахівництва кожної країни має бути збільшення виробництва дієтичних, висококалорійних продуктів – яєць і м'яса з метою забезпечення людей фізіологічно необхідною нормою харчування.

Народногосподарське значення птахівництва визначається його можливістю постачати цінні продукти харчування – яйця і м'ясо, які характеризуються високою поживністю, відмінними дієтичними і смаковими якістьми. Незамінний продукт харчування – м'ясо птиці, яке перевершує м'ясо інших видів тварин за вмістом протеїну та його біологічною повноцінністю. Вміст у ньому білка досягає 25%, а грудні м'язи містять до 92% повноцінних білків. Забійна маса сільськогосподарської птиці досягає 80% і більше, а істівної частини – 67% від живої маси [1; 2].

Вторинну продукцію птиці ефективно використовувати в народному господарстві. Так, пух і пір'я є цінною сировиною для легкої промисловості. Послід птиці багатий на протеїн (25...40%), фосфор та інші мінеральні речовини, тому його використовують як органічне добриво. Із відходів забою та інкубації яєць виготовляють сухі білкові корми, що містять від 50...80% протеїну, всі незамінні амінокислоти, вітамін В₁₂ та інші поживні речовини [4; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Галузь птахівництва в Україні продовжує залишатись привабливою. Великі птахівничі підприємства, застосовуючи найсучасніші технології і кроси птиці, досягли показників кращих світових виробників. Такі підприємства щорічно нарощують виробництво, створюють додаткові робочі місця. Виробництво продукції в таких підприємствах найдешевше і прибуткове [5].

З огляду на становище, що склалося з племінною базою, нині в Україні немає жодного племзаводу, що працював би з вітчизняними породами та кросами. Для виробництва м'яса птиці великі промислові господарства щорічно закупляють за кордоном батьківські стада і фінальні гібриди з використанням коштів державного бюджету, призначених для фінансування загальнодержавних програм селекції у тваринництві.

Основною метою птахівництва являється збільшення виробництва дієтичних, висококалорійних продуктів – яєць і м'яса з метою забезпечення людей фізіологічно необхідною нормою харчування [6; 7].

Тому в повоєнний час постає питання відновлення та збільшення виробництва м'яса за рахунок невеликих господарств. Це один з резервів розвитку середнього бізнесу в сільському господарстві.

Мета досліджень. Метою є оцінка можливості організації виробництва м'яса бройлерів в умовах фермерського господарства південного регіону України. Місцем дослідження взято фермерське господарство типового для південного регіону України.

Спеціалізація господарства – виробництво м'яса бройлерів. Умови виробництва – фермерське господарство, типового для південного регіону України. У фермерському господарстві використовується замкнений цикл виробництва, за якого господарство займається вирощуванням курчат – бройлерів з добового віку до забійних кондицій. Забезпеченість приміщеннями – фермерське господарство має три капітальних приміщення, розміром – 12 x 68 м. Використання бройлерного кросу «Кобб – 500». Утримання курчат – підлогове. Кормова база – власне виробництво зернових і зернобобових, що вирощуються на землях фермерського господарства. Закуповуються тільки корми вітамінні, мінеральні та корми тваринного походження. Підготовка кормів до згодовування – виготовлення сухого повнораціонного комбікорму у кормоцеху, який належить міжгосподарському об'єднанню. Тривалість вирощування однієї партії бройлерів – 36 днів. Реалізація – тушками при повному патранні.

Обладнання – фірми “Big Dutchman”. Виробництво продукції – цілорічне. Утилізація посліду – компостування у гноєсховищі, з наступним вивезенням на поля фермерського господарства і частковою реалізацією.

Виклад основного матеріалу дослідження. На поставлених завдань розроблена схема виробництва м'яса бройлерів та розрахована потужність підприємства та загальні обсяги виробництва м'яса бройлерів. Система посадки 1 партія на тиждень, тип обладнання фірми “Big Dutchman”, розмір приміщень – (12 × 68). Тривалість технологічного циклу вирощування бройлерів: залежить від терміну вирощування бройлерів і становить 36 днів, а санітарний розрив 10 діб:

$$T_{\text{ц}} = 36 \text{ днів} + 10 \text{ днів} = 46 \text{ дні (6 тижнів)}.$$

Кількість партій бройлерів яких виростять у одному пташнику за рік:

$$365 : 46 = 8 \text{ циклів}.$$

Кількість партій курчат яких виростять протягом року складає:

$$8 \text{ циклів} \times 3 \text{ пташника} = 24 \text{ партії}.$$

Загальна площа одного пташника становить:

$$S = 12 \times 68 = 816 \text{ м}^2.$$

S (корисна) = $816\text{ м}^2 \times 0,9 = 734\text{ м}^2$. Тоді загальна корисна площа: 2203 м^2 .

Місткість одного пташника залежить від посадки голів на 1 м^2 . Планова кінцева жива маса бройлерів 1750 г . Щільність посадки незмінна у порівнянні з попередньою: 25 гол/м^2 . Тоді місткість пташника за один цикл:

$$2203\text{ м}^2 \times 25\text{ голів} = 55080\text{ голів.}$$

Потужність господарства буде становити:

$$55080\text{ голів} \times 8\text{ циклів} = 440640\text{ голів.}$$

Розмір однієї партії: $440640\text{ голів} / 24\text{ партії} = 18360\text{ голів}$.

Загальна кількість вирощеного поголів'я:

$$440640\text{ голів} \times 0,98 = 431827\text{ голів.}$$

Жива маса партії яку будуть відправляти на забій:

$$18360\text{ гол} \times 1,75\text{ кг} = 32130\text{ т.}$$

Загальний об'єм виробництва м'яса бройлерів в живій масі становить:

$$431827\text{ голів} \times 1,75\text{ кг} = 755697,25\text{ кг або } 755,69\text{ т.}$$

Забійний вихід тушок «Кобб-500» при повному патранні становить (73%). Тоді загальний об'єм виробництва м'яса бройлерів у забійній масі за рік:

$$755,68\text{ т} \times 0,73 = 551,66\text{ т.}$$

На реалізацію за планом відводиться 100% в забійній масі.

Годівля курчат – бройлерів відбувається за рахунок вирощених власних зернових, закупівлі білкових рослинних і тваринних кормів, мінеральних та вітамінних, а також приготування за розробленою рецептурою на комікормовому заводі [8; 9].

Внаслідок розроблених рецептів раціонів розрахована потреба в кормах за фазами годівлі та їх вартість. Господарство має 196 га власної землі на якій вирощується зернова група. З цієї площі під кукурудзу відводиться $111,5\text{ га}$ з неї отримують 502 т , а решту $84,4\text{ га}$ під пшеницю для 258 т .

У фермерському господарстві для виробництва яєць і м'яса використовується крос «Кобб – 500». У птахів даного кросу міцна конституція, широкі груди, об'ємний живіт та добра м'ясна продуктивність.

За рік планується виростити 24 партії і виробництво м'яса в живій масі становить $755\text{ 697}\text{ кг}$. Реалізація 100% у вигляді тушок після повного патрання. Виробництво м'яса в забійному вигляді складає $551\text{ 659}\text{ кг}$. Показники виробництва та реалізації продукції птахівництва наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Виробництво та реалізація продукції птахівництва

Показник	Значення
Кількість вирощеного молодняка, гол	440640
Вироблено м'яса в живій масі, кг	755697
Забійний вихід при повному патрані,%	73
Вироблено м'яса при повному патрані, кг	551659
Реалізаційна ціна за 1 кг тушки при повному патрані, грн.	90
Надходження грошей, грн..	49 649 310

Економічна ефективність роботи господарства з виробництва м'яса бройлерів складається з таких показників, як: реалізація основних та додаткових видів продукції; загальні витрати на виробництво м'яса бройлерів. До показників витрат відносяться такі позиції як: вартість закупленого племінного матеріалу; вартість кормів та інші витрати. Дані наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Розрахунок основних статей витрат на виробництво м'яса бройлерів

Стаття витрат	Кількість	Вартість витрат, грн..	Всього витрат, грн..	Частка витрат в собівартості продукції,%
Закупівля добового молодняка, гол	440640	20	8 812 800	23,22
Зарплата	12	–	804 000	2,12
Корма, т	1536	14000	21 504 000	56,66
Інші витрати			6 831 395	18,00
Всього	–		37 952 195	100

В результаті розрахунків отримані дані економічної ефективності ведення господарства. Показники виробництва продукції птахівництва фермерського господарства наведені в таблиці 3.

Отже, собівартість 1 ц виробленого м'яса в живій масі бройлерів становить – 5022 грн., а в забійній масі – 6879 грн. На основі розрахунків розробленої технології отримано доволі високий рівень рентабельності підприємства для Херсонської області. Він становить 21,57%.

Точка беззбитковості складає **4216,91 ц. м'яса**, або **76,44%** від загального обсягу виробництва м'яса в забійній масі. Кожного підприємця або потенціального інвестора, який може вкладати гроші в даний проект, цікавитиме, коли він зможе повернути вкладений капітал. Для цього застосовують показники терміну окупності інвестицій.

Таблиця 3

Показники прибутковості та рентабельності підприємства

Економічні показники	Грошові надходження, грн.
Реалізація	49 649 310
Витрати	37 952 195
Валовий прибуток	11 697 115
Податкові відрахування	3 509 134
Чистий прибуток	8 187 981
Рентабельність,%	21,57

Розрахунок здійснюється за формулою: $T = I/Pr$. Чистий прибуток цього проекту складає 8 187 981 грн. при розмірі інвестицій у розмірі річних витрат – 37 952 195 грн. термін окупності становитиме майже 4,5 роки.

Висновки та пропозиції. На основі поставлених завдань з метою вивчення можливості організації виробництва м'яса бройлерів в умовах фермерського господарства південного регіону України та отриманих результатів дають нам змогу зробити такі висновки:

1. Організація виробництва м'яса бройлерів в умовах фермерського господарства південного регіону України в повоєнних умовах є доцільною та рентабельною.
2. Впровадження у виробництво для середнього бізнесу нових технологій та сучасних кросів, сприяють підвищенню якості виробленої м'ясної продукції та слід вважати актуальним напрямком досліджень.
3. Для організації у фермерському господарстві запропонованої технології виробництва яєць і м'яса птахів фермеру необхідно залучити майже 38 млн. гривень інвестицій. Термін окупності інвестицій складатиме 4,5 роки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ахнолін А.В., Шупив А.І. Водоп'янова Н.В. Продуктивність м'ясних курей. *Птахівництво*. 2007. № 3. С. 6–8.
2. Агапова Є.М. Племінна база птахівничої галузі півдня України. *Сучасне птахівництво*. 2007. № 8–9 (57–58). С. 7–10.
3. Бородай В.П., Базиволяк С.М. Удосконалення прийомів роботи з птицею м'ясних кросів. *Таврійський науковий вісник*. Випуск 18. Херсон : Айлант. 2006. № 3. С. 69–79.
4. Бородай В.П., Коваленко В.І., Болелая С.Ю. Моделювання динаміки росту птиці м'ясних кросів. *Вісник аграрної науки*. Херсон : Айлант, 1998. № 9. С. 38–40.
5. Наливайко В.П. Сучасний стан птахівництва. *Тваринництво України*. 2008. № 9. С. 10.
6. Любенко О.І., Савко В.Ю. Резерви збільшення виробництва продукції птахівництва в умовах фермерських господарств. *Таврійський науковий вісник*. 2021. № 121. С. 158–163.
7. Бородай В.П., Токарев Н. Ф., Жеребов Н. Е. Птиця у фермерському господарстві. К. : Коло біг, 2004. С. 108–110.
8. Аверчева Н.О. Організаційні аспекти формування кормової бази тваринництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 55–63.
9. Карпенко О.В., Баюра Б.М., Фізяр Л.С. Дослідження факторів освітлення та годівлі підчас утримання промислового стада курей-несучок в господарствах південного регіону України. *Таврійський науковий вісник. Секція: Сільськогосподарські науки*. 2021. № 119. С. 183–188.